

na úplné porozumenie a zvnútorne obsahu textu Zznaky rôznych manuálnych systémov však možno aj na základe nášho výskumu považovať za „opory“ vedúce k rozlúšteniu textu a porozumeniu

Ak si však uvedomíme obrovskú sieť procesov zúčastňujúcich sa na čítaní textu s porozumením (ako ich analyzujú napr. Nebeská, 1992, Kelly, 1993 alebo Vašek, 1984) a situáciu nepočujúceho žiaka v osvojovaní si jazyka, potom pochopíme, ako ešte málo vieme o spracúvaní jazykovej informácie nepočujúcim žiakom Vedným disciplínam neostáva nič iné, ako tieto biele miesta zaplniť poznaním

Literatúra

CLEVE VAN, J V Gallaudet Encyclopedia of Deaf People and Deafness New York, Mc Graw—Hill 1987

ČERNÁKOVÁ, M — ZADROBILEKOVÁ, G — MATUŠKA, O Pomocne artikulačné znaky v materskej škole pre nedoslýchavé deti pri ZDŠI pre nedoslýchavých v Lučenci In Zborník ZDŠI pre nedoslýchavých v Lučenci Lučenec, 1974, s 110—113

DAVEY, B — LASASSO, C — MACREADY, R Comprehension Task Performance for Deaf and Hearing Readers Journal of Speech and Hearing Research, 26, 1983, s 622—628

GAŽI, M K otázke rozvíjania reči nepočujúcich z hľadiska nového projektu a ďalšej perspektívy Otázky defektologie, 29, 1986—87, s 320—328

HANSON, V L Phonology and Reading Evidence from Profoundly Deaf Readers In Shankweiler, D — Liberman, I Y Phonology and Reading Disability Solving the Readers Puzzle The University of Michigan Press 1993, s 69—89

HARIŠOVÁ, K — BAJO, P Čítanie v 4 ročníku základnej školy pre nepočujúcich In Zborník katedry špeciálnej a liečebnej pedagogiky PdFUK v Trnave so sídlom v Bratislave Paedagogica specialis XI Bratislava, SPN 1986, s 99—113

KELLY, L P Recall of English Funktion Words and Inflections by Skilled and Average Readers American Annals of the Deaf, 138, 1993, s 288—296

KORSUNSKAJA, B D Metodika vyučovania reči neslyšících dětí Praha, SPN 1978

LEYBEART, J Reading in the Deaf The Roles of Phonological Codes In Marschark, M — Clark, D Psychological Perspectives on Deafness Hillsdale, New Jersey, Lawrence Erlbaum Ass Publishers 1993, s 269—309.

MATUŠKA, O Pomocné artikulačné znaky Lučenec, ZŠI pre SP 1993

ŠTEFÁNIK, J — GROMA, M Jazykové systémy počujúcich a nepočujúcich In Vana II Bratislava — Banská Bystrica, SJS pri SAV a PŤUMB B Bystrica 1993, s 70—74

UHERÍK, A — KRIŠTOFÍKOVÁ, T Vzťah daktylotiky k rozvoju orálnej reči Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 1985, s 215—224

VÁŠEK, Š Vývin spôsobilosti čítania senzoricke postihnutých a mentálne retardovaných detí In Zborník katedry špeciálnej a liečebnej pedagogiky PdFUK v Trnave so sídlom v Bratislave Paedagogica specialis X Bratislava, SPN 1984, s 23—59

Jazyková situace Furlanska jako mnohojazyčné oblasti

Giorgio Cadornini

5V

Filosofická fakulta UK, Praha

0 Furlansko je historickou oblasťou, ktorá je v súčasnej dobe (kromě menšieho územia ve Slovinsku) súčasťou Italskej republiky Nachází se na severovýchodě státu, na hranicích s Rakouskem a se Slovinskem Kryje se skoro přesně s povodím řeky Timent Krajina je značně různorodá — od hor (Alpy) až po moře (Jadran). Sousedními oblastmi jsou Benátsko, Korutany, Kraňsko a Kras. Nevelký záliv moře ho odděluje od Istrie a Terstu Nejdůležitější města jsou Udin, Pordenone, Gorica, Cividát a Toumiec Počet obyvatel je asi 950 000 (náš odhad)

1 1 Nejpočetnější etnografickou skupinou jsou Furlani (*Furlans*) — podle G Francescata (Francescato, 1989) je ich 700 000 Jsou to románští potomci keltského a snad i venetského obyvatelstva romanizovaného po příchodu římského vojska (181 před n l založení kolonie Aquileia, dnešní Oglej)

Jejich jazyk — furlanština (*furlan*) —, který se v prvním období příliš nelišil od ostatních severoitalských jazyků (nebudeme zde řešit terminologickou otázku označování jazykových útvarů v italské oblasti), se od 11 — 13 století vyvíjel velmi osobitě Francescato a Salimbeni (Francescato—Salimbeni, 1976) navrhuje zajímavé vysvětlení tohoto jevu V roce 952 n l císař Otto I oddělil kraj od Italského království a připojil ho k Německé říši Od té doby se politický a kulturní život země zaměřuje na středoevropské vzory a nejvyšší společenské vrstvy jsou německého původu Víme, že právě tehdy severoitalské jazyky přijaly inovace, které změnilly jejich rysy a přiblížily je ke středoitalským jazykům Vzhledem k nedostatečným stykům se západnějšími mluvnými návyky se tyto inovace nešířily ve Furlansku, kde vývoj pokračoval důsledně ve směru naznačeném v předešlé době I když v roce 1420 Benátky dobyly většinu území zpátky mezi oblasti pod vlivem italské kultury, už se rozdíl prohloubil natolik, že znemožnil obnovení úzkých jazykových vztahů s Pádskou nížinou

Furlanštinu dělíme do 15 (Francescato, 1966) až 13 (Frau, 1984) nářečí, navzájem, až na jedno, snadno srozumitelných Střední nářečí, okolo města Udin, je základem spisovného jazyka, koiné Tato varianta se začala tvořit v minulém století, ale ještě dnes se nedá říci, že je používaná a přijatá všemi.

1 2 Románské jazykové skupině patří i druhé nejpočetnější společenství Italové — asi 200 000 (náš odhad) V jejím složení rozeznáváme tři skupiny, jejichž charakter je výsledkem historického vývoje oblasti.